

LEX AGROKOR - neke nejasne odredbe

Kunštek, Eduard

Source / Izvornik: **Zbornik radova s IV. međunarodnog savjetovanja "Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća", 2018, 399 - 414**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:174409>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

PRAVRI

Pravni fakultet Faculty of Law



Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Prof. dr. sc. Eduard Kunštek, redoviti profesor
u trajnom zvanju Pravnog fakulteta u
Sveučilišta u Rijeci

LEX AGROKOR – NEKE NEJASNE ODREDBE

UDK: 347.72 (497.5)
347.736 (497.5)
Izvorni znanstveni rad

Zakon o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku izazvao je brojne kontroverze i dvojbe u njegovoj primjeni – premda je ona za sada ograničena na samo jedno trgovačko društvo. U radu se ukazuje na jedan dio nejasnih odredaba te analiziraju pravne posljedice koje bi one mogle prouzročiti – istovremeno se daju i stajališta o tome koje bi postupanje u dvojbenim situacijama bilo pravilnije, napose kad su u pitanju odredbe kojima se propisuje rok za pokretanje parnica i procesna legitimacija stranaka.

Ključne riječi: *stečaj, rok za pokretanje parnice, procesna legitimacija, žalba, troškovi postupka.*

Zakon o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku¹ (dalje: ZPIU) ima ograničeno polje primjene *ratione personae*²

1 Narodne novine, 32/2017.

2 V. članak 4.:

(1) Postupak izvanredne uprave primijenit će se na dioničko društvo dužnika (u daljnjem tekstu: dužnik) i sva njegova ovisna i povezana društva ako je utvrđeno postojanje bilo kojeg od stečajnih razloga u smislu članka 5. Stečajnog zakona (»Narodne novine«, br. 71/15., u daljnjem tekstu: Stečajni zakon) ili predstečajnog razloga iz članka 4. Stečajnog zakona u odnosu na dužnika kao vladajuće društvo i koje dioničko društvo je samostalno ili zajedno sa svojim ovisnim ili povezanim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku.

(2) Dioničko društvo od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku je ono koje, samostalno ili zajedno sa svojim ovisnim ili povezanim društvima, kumulativno ispunjava sljedeće uvjete:

- da u kalendarskoj godini koja prethodi godini u kojoj je podnesen prijedlog za otvaranje postupka izvanredne uprave samostalno ili zajedno sa svojim ovisnim ili povezanim društvima zapošljava prosječno više od 5000 radnika i

- da postojeće bilančne obveze samostalno ili zajedno sa svojim ovisnim ili povezanim društvima iznose više od 7.500.000.000,00 kuna, odnosno u slučaju bilančnih obveza koje su denominirane u drugoj valuti, ako iznose više od kunske protuvrijednosti 7.500.000.000,00 kuna računajući na dan podnošenja prijedloga za otvaranje postupka izvanredne uprave.

(3) Ovaj Zakon ne primjenjuje se na kreditne institucije kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 1. Uredbe (EU) br. 575/2013 i financijske institucije kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 26. Uredbe (EU) br. 575/2013.

V. i članak 5.:

(1) Postupak izvanredne uprave provest će se i nad trgovačkim društvom koje ne ispunjava uvjete iz članka 4. stavaka 1. i 2. ovoga Zakona, pod uvjetom da se smatra ovisnim društvom, u smislu članka 475.

te je do sada u praksi primijenjen samo na jedno trgovačko društvo (Agrokror d.d.), zbog čega je kolokvijalno i nazvan „Lex Agrokror“⁴. Prouzročio je brojne dvojbe u primjeni od kojih su neke i ustavnopravne naravi.³ Još je rano za dublju analizu učinaka i kvalitetniju vrijednosnu ocjenu tog legislativnog teksta, zbog čega će se u nastavku dati pozornost samo jednom dijelu problematike koja se pojavljuje u svezi s njegovom primjenom.

Može se pretpostaviti kako brzina rada na ZPIU te okolnosti pod kojima je donesen nisu ostavile mogućnost da se pomnije razmisli o pojedinim njegovim odredbama. Stoga njihova redakcija nije uvijek dostatno precizna što će (pretpostavljeno) dovesti i do različitih stajališta u doktrini i judikaturi. Neke od nisu posebno apostrofirane u prijedlozima za ocjenu suglasnosti ZPIU s Ustavom Republike Hrvatske – radi se o odredbama kojima se propisuje tko ima pravo na žalbu protiv rješenja prvostupanjskog suda o utvrđenim i osporenim tražbinama⁴ te tko je stranka u parnicama pokrenutim povodom osporavanja tražbina vjerovnika.⁵ Stoga će se one posebno analizirati, pri čemu će se uzeti u obzir odredba ZPIU kojom se propisuje podredna primjena pravila koja vrijede za stečajni postupak.⁶ Ova napomena se odnosi ne samo na te odredbe, već i na one kojima se, u mjeri u kojoj je to nužno za potrebe ovoga rada, uređuju prava i

Zakona o trgovačkim društvima (»Narodne novine«, br. 11/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08., 137/09., 125/11., 111/12., 168/13., 110/15., u daljnjem tekstu: Zakon o trgovačkim društvima) ili povezanim društvom (dužnik je društvo koje u drugome društvu ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, ovisno ili vladajuće društvo, društvo koncerna ili društvo s uzajamnim udjelima prema Zakonu o trgovačkim društvima), a vladajuće društvo samostalno ili zajedno sa svojim ovisnim ili povezanim društvima ispunjava uvjete iz članka 4. ovoga Zakona.

(2) U smislu ovoga Zakona povezana i ovisna društva su društva sa sjedištem u Republici Hrvatskoj osnovana sukladno zakonodavstvu Republike Hrvatske, u kojima društvo iz članka 4. ovoga Zakona drži najmanje 25 % udjela.

- 3 Ustavni sud je imao priliku ocjenjivati sukladnost ZPIU u cjelini kao i pojedinih njegovih odredbi s Ustavom Republike Hrvatske te je donio odluku kojom je odbio prijedloge. V. rješenje od 2. svibnja 2018. i dva izdvojena mišljenja u predmetima U-I/1694/2017 i dr. (Narodne novine, 43/2018.):

I. Ne prihvaćaju se prijedlozi za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Zakona o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku (»Narodne novine« broj 32/17.) u cjelini.

II. Ne prihvaćaju se prijedlozi za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članaka 1., 4., 5., 11., 12., 14., 15., 18., 19., 21. stavka 1., 29., 30. stavaka 3., 4. i 5., 33. stavka 1., 35. stavka 1., 39., 40., 41. i 43. Zakona o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku (»Narodne novine« broj 32/17.).

- 4 V. članak 33. stavak 4.:

Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka pravo na žalbu ima svaki vjerovnik u dijelu koji se tiče njegove prijavljene tražbine, odnosno tražbine koju je osporio izvanredni povjerenik.

- 5 V. članak 34. stavke 2. i 3.:

(2) Ako je koji od vjerovnika osporio tražbinu koju je priznao izvanredni povjerenik, sud će vjerovnika uputiti na parnični postupak radi utvrđivanja osporene tražbine. Osporavatelj u takvom parničnom postupku nastupa u ime i za račun dužnika ili ovisnog ili povezanog društva iz članka 4. odnosno članka 5. ovoga Zakona.

(3) Ako za osporenu tražbinu postoji ovršna isprava, sud će u parnični postupak uputiti osporavatelja da dokaže osnovanost svoga osporavanja.

- 6 V. članak 8.:

Ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, u postupku izvanredne uprave na odgovarajući se način primjenjuju postupovna pravila iz posebnog zakona koji uređuje stečaj.

dužnosti izvanrednog povjerenika⁷ te članova uprava povezanih i ovisnih društava,⁸ kao

7 V. Članak 12.:

- (1) Izvanredni povjerenik ima prava i obveze organa dužnika.
- (2) Izvanredni povjerenik zastupa dužnika samostalno i pojedinačno.
- (3) Izvanredni povjerenik u ime dužnika ostvaruje sva prava povezana s vlasničkim udjelom dužnika u povezanim i ovisnim društvima sukladno važećem zakonodavstvu.
- (4) Izvanredni povjerenik dužan je postupati savjesno i uredno te u rokovima predviđenim ovim Zakonom provesti radnje koje mu se ovim Zakonom daju u nadležnost.
- (5) Izvanredni povjerenik može imati zamjenike (u daljnjem tekstu: zamjenici izvanrednog povjerenika) koji izvanrednom povjereniku pružaju pomoć, savjete, daju mišljenja i iznose stavove, donose odluke te poduzimaju aktivnosti i radnje u ime i za račun dužnika sukladno nalogu i ovlastima prenesenim od strane izvanrednog povjerenika.
- (6) Zamjenike izvanrednog povjerenika, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, svojim rješenjem imenuje sud u roku od pet radnih dana od primitka pisanog prijedloga Vlade Republike Hrvatske.
- (7) Izvanredni povjerenik samostalno vodi poslovanje dužnika i poduzima sve radnje u postupku koje su mu povjerene. Zamjenici izvanrednog povjerenika, zajedno s izvanrednim povjerenikom, a sukladno uputama izvanrednog povjerenika vode poslovanje društva dužnika. Izvanredni povjerenik ovlašten je među ostalim samostalno poduzimati sve radnje potrebne za redovno poslovanje dužnika, koje uključuju i sva plaćanja nužna za redovno poslovanje kako su određena Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (»Narodne novine«, br. 108/12., 144/12., 81/13., 112/13., 71/15. i 78/15., u daljnjem tekstu: Zakon o financijskom poslovanju), kao i sve tražbine radnika dužnika i povezanih i ovisnih društava iz radnog odnosa neovisno o danu nastanka.
- (8) Izvanredni povjerenik ne može bez suglasnosti vjerovničkog vijeća donijeti odluku niti poduzimati radnje s ciljem raspolaganja nekretninama dužnika, dionicama ili udjelima u ovisnim i ostalim društvima te prijenosa gospodarske cjeline, ako vrijednost prelazi 3.500.000,00 kuna.
- (9) Izvanredni povjerenik je dužan, počevši od dana imenovanja, svaki mjesec do prihvaćanja nagodbe podnositi izvješće središnjem tijelu državne uprave nadležnom za poslove gospodarstva (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), savjetodavnom tijelu, sudu i vjerovničkom vijeću o gospodarskom i financijskom stanju dužnika te o provedbi mjera predviđenih ovim Zakonom.
- (10) Izvanredni povjerenik može prenijeti pojedine ovlasti na druge osobe uz suglasnost suda, a posebno na zamjenike izvanrednog povjerenika.
- (11) Izvanredni povjerenik će u roku od 30 dana od imenovanja odabrati savjetnika za restrukturiranje, i po potrebi revizore, pravne savjetnike i druge savjetnike specijalizirane za pojedina područja. Savjetnik za restrukturiranje je pravna osoba koja mora imati međunarodno iskustvo i referencije u sličnim poslovima i koja po potrebi može angažirati dodatne savjetnike specijalizirane za pojedina područja. Izvanredni povjerenik je ovlašten podmirivati troškove savjetnika iz prihoda redovnog poslovanja. Izvanredni povjerenik je obvezan ishoditi prethodno odobrenje Ministarstva vezano uz imenovanje savjetnika.
- (12) Izvanredni povjerenik ima i druga prava i dužnosti koja su mu izrijekom dana u drugim dijelovima ovoga Zakona, a podredno se na njega primjenjuju odredbe o stečajnom upravitelju iz Stečajnog zakona.

8 V. članak 13.:

- (1) Osobe ovlaštene za zastupanje ovisnih i povezanih društava dužnika u razdoblju prije donošenja rješenja o otvaranju postupka izvanredne uprave su i dalje ovlaštene zastupati povezana i ovisna društva dužnika sukladno važećim propisima, osim ako nije drugačije određeno ovim Zakonom.
- (2) Osobe iz stavka 1. ovoga članka obvezne su bez odgode, a ne kasnije od 10 dana od dana donošenja rješenja o otvaranju postupka izvanredne uprave, dostaviti izvanrednom povjereniku svu relevantnu dokumentaciju koja pokazuje stvarno poslovno i financijsko stanje svakog od povezanih i ovisnih društava, a nakon toga dostavljati takvu relevantnu dokumentaciju svaki mjesec do dovršetka postupka izvanredne uprave. Osobe iz stavka 1. ovoga članka su obvezne dostaviti izvanrednom povjereniku, na njegov zahtjev bez odgode, sve informacije i dokumentaciju.
- (3) Osobe iz stavka 1. ovoga članka obvezne su na zahtjev izvanrednog povjerenika bez odgode, a najkasnije u roku od tri dana od dana primitka zahtjeva izvanrednog povjerenika, sazvati skupštinu povezanog ili

i rokovi za pokretanje parnica.⁹

I.

1. U do sada jedinom postupku po ZPIU Trgovački sud u Zagrebu, kao isključivo nadležni sud,¹⁰ donio je rješenje od 15. siječnja 2018. (o utvrđenim i osporenim tražbinama vjerovnika).¹¹ Njime je, između ostaloga, uputio na pokretanje parničnog postupka (ili na nastavljjanje već pokrenutog parničnog postupka): **a)** vjerovnike kojima je izvanredni povjerenik osporio tražbinu, a radi njezina utvrđivanja – protiv dužnika (ili ovisnog ili povezanog društva), u roku od osam dana od dana njegove pravomoćnosti, odnosno primitka drugostupanjske odluke, **b)** vjerovnike kojima je izvanredni povjerenik priznao tražbinu, ali ju je osporio koji od drugih vjerovnika, a radi njezina utvrđivanja – protiv dužnika (ili ovisnog ili povezanog društva), u roku od osam dana od dana njegove pravomoćnosti, odnosno primitka drugostupanjske odluke i **c)** sve osporavatelje tražbina za koje postoji ovršna isprava, a radi utvrđivanja osnovanosti potraživanja, u roku od osam dana od dana njegove pravomoćnosti, odnosno primitka drugostupanjske odluke.¹²

ovisnog društva kojeg su ovlaštene zastupati. Skupština društva sazvana na taj način održat će se u roku od 10 dana od dana objave poziva za skupštinu povezanog ili ovisnog društva u službenom listu tog društva.

(4) Nakon donošenja rješenja o otvaranju postupka izvanredne uprave osobe iz stavka 1. ovoga članka ovlaštene su u ime i za račun povezanog i/ili ovisnog društva kojeg su ovlaštene zastupati poduzimati isključivo radnje koje su potrebne za redovno obavljanje poslovne djelatnosti. Poslove i radnje koje prelaze opseg redovnog poslovanja, kao i radnje za koje je prema važećem zakonodavstvu i/ili temeljnim aktom takvog ovisnog i/ili povezanog društva potrebna suglasnost nadzornog odbora, osobe iz stavka 1. ovoga članka mogu poduzimati isključivo i uz prethodnu suglasnost izvanrednog povjerenika. Odredbe članaka 39. i 40. ovoga Zakona na odgovarajući način se primjenjuju i na poslovanje povezanih i/ili ovisnih društava dužnika pri čemu je za njihovo poduzimanje osobama iz stavka 1. ovoga članka potrebna prethodna suglasnost izvanrednog povjerenika.

(5) Postupanje osoba iz stavka 1. ovoga članka protivno odredbama ovoga Zakona smatrat će se povredom obveze vođenja poslova društva s pozornošću urednog i savjesnog gospodarstvenika, sukladno odredbi članka 252. Zakona o trgovačkim društvima.

9 V. članak 35.:

(1) Ako osoba koja je upućena na parnični postupak ne pokrene parnični postupak u roku od osam dana od dana pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnični postupak, smatrat će se da je odustala od prava na vođenje parničnog postupka.

(2) Ako osporavatelj tražbine za koju postoji ovršna isprava ne pokrene parnični postupak u roku iz stavka 1. ovoga članka, smatrat će se da je osporavanje otklonjeno.

10 V. članak 6. stavak 1.:

U postupku izvanredne uprave isključivo je nadležan Trgovački sud u Zagrebu (u daljnjem tekstu: sud), neovisno o sjedištu dužnika i povezanih društava, na kojeg se ovaj Zakon primjenjuje i neovisno o sjedištu njegovih ovisnih i/ili s njim povezanih društava.

11 Rješenje u predmetu 47. St-1138/17-1855 (postupak izvanredne uprave nad dužnikom AGROKOR koncern za upravljanje društvima, proizvodnju i trgovinu poljoprivrednim proizvodima, dioničko društvo, Zagreb). Naknadno je u istome predmetu doneseno dodatno rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama (20. ožujka 2018.).

12 Točke VII., VIII. I IX. izreke:

VII. Vjerovnici kojima je izvanredni povjerenik osporio tražbinu za koju ne postoji ovršna isprava, se upućuju na parnični postupak ili nastavak parničnog postupka, protiv dužnika ili ovisnog ili povezanog

2. Rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama istoga je dana objavljeno na mrežnoj (Internet) stranici, odnosno e-oglasnoj ploči Trgovačkog suda u Zagrebu a stranke u postupku u kojem je ono doneseno reagirale su različito – neke su protiv njega podnijele žalbu, a neke tu procesnu radnju nisu poduzele.

3. Sasvim je jasan položaj vjerovnika kojima je osporena tražbina za koju ne postoji ovršna isprava – oni su trebali pokrenuti parnični postupak unutar propisanog roka koji teče od dana kad je rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama postalo pravomoćno.¹³

4. Situacija nije tako jednostavna kad su u pitanju vjerovnici koji su podnijeli žalbu protiv te odluke prvostupanjskog suda, kao i stranke u postupku izvanredne uprave

društva, radi utvrđivanja osporene tražbine, u roku od 8 dana od dana pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnični postupak odnosno primitka drugostupanjske odluke, jer će se u protivnom smatrati da su odustali od prava na vođenje parničnog postupka.

VIII. Vjerovnici kojima je izvanredni povjerenik priznao tražbinu za koju ne postoji ovršna isprava, ali ju je osporio koji od drugih vjerovnika, se također upućuju na parnični postupak ili nastavak parničnog postupka, protiv dužnika ili ovisnog ili povezanog društva, radi utvrđivanja osporene tražbine, u roku od 8 dana od dana pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnični postupak odnosno primitka drugostupanjske odluke, jer će se u protivnom smatrati da su odustali od prava na vođenje parničnog postupka. Oспораватељи u takovom parničnom postupku nastupaju u ime i za račun dužnika ili ovisnog ili povezanog društva. IX. Ako za osporenu tražbinu vjerovnika postoji ovršna isprava (što je vidljivo iz prijave tražbine vjerovnika) na parnični postupak radi utvrđivanja osnovanosti osporavanja, se upućuju oспораватељи, u roku od 8 dana od dana pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnični postupak odnosno primitka drugostupanjske odluke, jer će se u protivnom smatrati da je osporavanje otklonjeno.

13 Pravovremeno podnesene žalbe onemogućile su da rješenje od 15. siječnja 2018. postane pravomoćno samo u onom dijelu koji se pobija tim žalbama. U ostalim dijelovima ono je postalo pravomoćno u onom trenutku kad ih žalbom više nije bilo moguće pobijati. Ta nemogućnost je nastupila 1. veljače 2018. te od tog dana treba računati da (vjerovnicima nisu podnijeli žalbu) teče rok za podnošenje tužbe prema rješenju od 15. siječnja 2018. Naime dostava strankama se ima smatrati obavljenom osmog dana od dana kad je ono objavljeno na oglasnoj ploči (23. siječnja 2018.) te je rok za žalbu na to rješenje istekao 31. siječnja 2018. Postojanje deklaracije suda o tome da je rješenje u tim dijelovima pravomoćno nije bitno – pravomoćnost sudske odluke je objektivna činjenica i nastupa (po zakonu) kad se ostvare potrebne pretpostavke, odnosno treba uzeti da potvrda suda o pravomoćnosti (tzv. klauzula pravomoćnosti) ima deklaratornu narav. Takvo (pravilno) stajalište u ovom predmetu zauzeo je i drugostupanjski sud.

V. str. 32. drugostupanjskog rješenja:

..... Valja zaključiti da je u odnosu na one vjerovnike koji nisu izjavili žalbu, rok od 8 dana (za podnošenje tužbi) se računa protekom roka za žalbu...

V. i članak 348. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (Službeni list SFRJ, 4/1977., 36/1977., 36/1980., 69/1982., 43/1982., 58/1984., 74/1987., 57/1989., 20/1990., 27/1990., 35/1991., Narodne novine, 53/1991., 91/1992., 112/1999., 129/2000., 88/2001., 117/2003., 88/2005., 2/2007., 96/2008., 84/2008., 123/2008., 57/2011., 25/2013., 89/2014.):

Pravovremeno podnesena žalba sprečava da presuda postane pravomoćna u dijelu koji se pobija žalbom. Nema sumnje da i pravila o nastupanju pravomoćnosti presude shodno važe i za rješenja (čl. 333. ZPP-a). Prema čl. 333. ZPP-a, kojim člankom je regulirana „Pravomoćnost presude“, presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravomoćna ako je njome odlučeno o zahtjevu tužbe ili protutužbe.“

V. Triva, Dika, Građansko parnično procesno pravo, Zagreb, 2004., str. 629:

Pravomoćno može postati i rješenje koje vezuje sud i stranke....

V. i članak 343. stavak 3. Zakona o parničnom postupku:

Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo određeno.

čija je žalba odbačena. Naime o podnesenim žalbama drugostupanjski sud je odlučio relativno brzo, ali ipak s određenim vremenskim odmakom (26. travnja 2018.).¹⁴ Njegovo rješenje je objavljeno na e-oglasnoj ploči naknadno (21. svibnja 2018.), a prvostupanjski sud je nakon te objave donio zaključak kojim je utvrdio da je njegovo rješenje postalo pravomoćno: **a)** u odnosu na potvrđene dijelove njegove izreke – na dan donošenja rješenja drugostupanjskog suda, odnosno 26. travnja 2018. (kao i da je na taj dan nastupila pravomoćnost drugostupanjskog rješenja u dijelovima u kojima je prvostupanjsko rješenje preinačeno) **b)** u odnosu na dijelove izreke koji nisu pobijani žalbom 1. veljače 2018.¹⁵

5. Što se tiče pravomoćnosti prvostupanjskog rješenja u dijelu koji je pobijan (neosnovanim) žalbama (kao i drugostupanjskog rješenja kojim je preinačeno prvostupanjsko rješenje, budući da ih je drugostupanjski sud našao osnovanima) moguća su različita stajališta. Prema jednome od njih, ono je u tom dijelu postalo pravomoćno u trenutku kad je strankama koje su podnijele žalbu dostavljeno rješenje drugostupanjskog suda. Po drugome, pravomoćnost je nastupila u trenutku kad ga je drugostupanjski sud donio.¹⁶ Takvo (drugo) stajalište očigledno je prihvatio i prvostupanjski sud kad je donio prethodno spomenuti zaključak. Međutim, to ne znači da su pravomoćne odluke prvostupanjskog i drugostupanjskog suda (rješenje od 15. siječnja 2018. u dijelovima u kojima je potvrđeno i preinačeno rješenjem od 26. travnja 2018.) počele djelovati prema njenim adresatima od tog trenutka – one počinju djelovati (proizvoditi učinke) u odnosu na stranke onda kad one saznaju za postojanje i sadržaj drugostupanjske odluke (kad im se dostavi rješenje od 26. travnja 2018.).¹⁷

6. Kad bi se prihvatilo drukčije stajalište, strankama koje su upućene na pokretanje parnice „od dana pravomoćnosti“ bio bi u konkretnom slučaju (faktički) onemogućen

14 Rješenje Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u predmetu PŽ – 1834/2018 od 26. travnja 2018.

15 Izreka zaključka glasi:

I. Rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama vjerovnika i upućivanju na parnice poslovni broj St-1138/17-1855 od 15. siječnja 2018. godine koje je objavljeno na e-oglasnoj ploči Trgovačkog suda u Zagrebu dana 15. siječnja 2018. godine, pravomoćno je dana 26. travnja 2018. godine (danom donošenja rješenja Visokog trgovačkog suda RH poslovni broj PŽ-1834/18) u onim dijelovima izreke rješenja u odnosu na koje su odbijene žalbe pojedinih vjerovnika i potvrđeno prvostupanjsko rješenje.

II. U preostalim dijelovima, u odnosu na ostale vjerovnike koji nisu izjavili žalbe na rješenje poslovni broj St-1138/17-1855 od 15. siječnja 2018. godine, isto je pravomoćno dana 1. veljače 2018. godine.

III. Za preinačene dijelove rješenja poslovni broj St-1138/17-1855 od 15. siječnja 2018. godine u odnosu na koje je drugostupanjski sud riješio o tražbinama vjerovnika, pravomoćnost nastupa danom donošenja drugostupanjske odluke, dana 26. travnja 2018. godine.

IV. Dopunsko rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama vjerovnika i upućivanju na parnice poslovni broj St-1138/17-2294 od 20. ožujka 2018. godine koje je objavljeno na e-oglasnoj ploči Trgovačkog suda u Zagrebu dana 20. ožujka 2018. godine je pravomoćno dana 6. travnja 2018. godine.

V. Dostava svih gore navedenih rješenja se smatra obavljenom istekom osmog dana od dana objave istih na e-oglasnoj ploči ovog suda. Objava se smatra dokazom da je dostava obavljena svim sudionicima, pa i onima za koje je propisana posebna dostava.

16 V. više o tome u Triva, Dika, *op. cit.*, str. 638.

17 *Ibid.*, str. 639.

pristup sudu, jer je rok za pokretanje parničnog postupka – kad bi se uzelo da on teče od dana pravomoćnosti – istekao prije nego li su saznale za sadržaj drugostupanjskog rješenja. O tome se u obrazloženju rješenja od 15. siječnja 2018. (pravilno) očitovao i prvostupanjski sud.¹⁸

7. Stoga su rješenja od 15. siječnja i 26. travnja 2018., u odnosu na stranke koje su podnijele žalbu, počela djelovati 29. svibnja 2018. (protekom roka od osam dana od dana objave drugostupanjskog rješenja na e-oglasnoj ploči Trgovačkog suda u Zagrebu). Na to nedvojbeno upućuje i izreka prvostupanjskog rješenja, budući da ona u njezinim relevantnim dijelovima sadrži dodatak „odnosno primitka drugostupanjske odluke“¹⁹ čime je, podrednom primjenom članka 267. Stečajnog zakona,²⁰ korigiran nedostatak ZPIU iz njegova članka 35. u kojem su, zbog redakcijskog propusta, izostavljene riječi „odnosno primitka drugostupanjske odluke.“²¹ Upravo se one odnose na stranke koje su podnijele žalbu, dok se prethodne riječi „nakon pravomoćnosti rješenja o upućivanju na parnični postupak“, odnose na one koje to nisu učinile. Ovo zbog toga što je njima sadržaj pravomoćne prvostupanjske odluke (rješenja od 15. siječnja 2018.) po prirodi stvari bio poznat prije nego li im je istekao rok za pokretanje parnice.

8. I kad su u pitanju stranke čije su žalbe na prvostupanjsko rješenje odbačene kao nedopuštene, postavlja se pitanje kad je ono postalo pravomoćno u dijelovima koji su pobijani s tim žalbama? Treba primijetiti da se o tome prvostupanjski sud u izreci zaključka od 28. svibnja 2018. nije očitovao.²² Možda je tako postupio i hotimice – s obzirom da nema stajalište o tome kad rješenje koje se pobija nedopuštenom žalbom postaje pravomoćno. Naime, u doktrini se zastupa stajalište prema kojemu „ako pravni lijek nije dopušten, on ne sprječava nastupanje pravomoćnosti, pa se njezino nastupanje utvrđuje kao da takav pravni lijek nije bio ni podnesen“.²³ Ako bi se ono uzelo u obzir, a može se braniti prilično uvjerljivim argumentima, onda je rješenje od 15. siječnja 2018., u onim dijelovima koji su pobijani nedopuštenim žalbama, postalo pravomoćno 1. veljače 2018.

18 V. str. 635. rješenja od 15. siječnja 2018.:

„Nadalje, u pogledu početka tijeka roka od osam dana za pokretanje i nastavak parnica, koji početak se razlikuje u čl. 35. ZPIUTD-a i čl. 267. SZ-a, ovaj sud smatra da treba primijeniti na odgovarajući način odredbu čl. 267. SZ-a u svezi s čl. 8. i 37. ZPIUTD-a. Naime, drugostupanjska će odluka biti objavljena na mrežnim stranicama e-oglasna ploča ovog suda, a sukladno čl. 12. SZ-a i čl. 8. i 37. ZPIUTD-a dostava se smatra obavljenom istekom osmog dana od dana objave te odluke na mrežnim stranicama e-oglasna ploča suda. Od tog dana teku rokovi za pokretanje i nastavke parnica. Svakim drugačijim tumačenjem (od pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnice, a isto je u slučaju žalbe pravomoćno danom donošenja drugostupanjske odluke) bila bi vjerovnicima uskraćena zaštita njihovih prava i pristup sudu, uzimajući u obzir neizbježan protek vremena od dana dostave drugostupanjske odluke sa Visokog trgovačkog suda RH na ovaj sud.“

19 V. bilješku 12. *supra*.

20 Narodne novine, 71/2015., 104/2017. Odredba njegova stavka 1. glasi:

Ako osoba koja je upućena na parnicu ne pokrene parnicu u roku od osam dana od dana pravomoćnosti rješenja o upućivanju u parnicu, odnosno primitka drugostupanjske odluke, smatrat će se da je odustala od prava na vođenje parnice.

21 V. bilješku 9. *supra*.

22 V. bilješku 15. *supra*.

23 Triva, Dika, *op. cit.*, str. 636.

9. U svezi s time valja napomenuti kako je, između ostalih, odbačena i žalba izvanrednog povjerenika koji je osporio neke tražbine vjerovnika za koje postoji ovršna isprava, slijedom čega je upućen na pokretanje parnice. Ako bi se prethodno stajalište dosljedno prihvatilo, rok za pokretanje tih parnica istekao je prije nego što mu je dostavljena odluka drugostupanskog suda. Međutim, u konkretnom slučaju žalba izvanrednog povjerenika ocijenjena je nedopuštenom zbog još jedne redakcijske nepreciznosti pri prepisivanju i prilagođavanju odredaba Stečajnog zakona u ZPIU. Naime, drugostupanski sud je zauzeo stajalište kako se odredbe Stečajnog zakona podredno primjenjuju samo ako ZPIU neko pitanje nije riješio drukčije.²⁴ Potom je zaključio da izvanredni povjerenik, ne uzimajući u obzir da se i na njegov pravni položaj (prava i dužnosti) prema ZPIU podredno primjenjuju odredbe Stečajnog zakona (članak 12. stavak 12.),²⁵ u konkretnom slučaju nije ovlašten podnijeti žalbu, jer je odredbom članka 33. stavka 4. ZPIU drukčije riješeno pitanje tko ima pravo na žalbu protiv rješenja o utvrđenim i osporenim tražbinama (koje je inače uređeno člankom 265. stavkom 3. Stečajnog zakona).²⁶

10. Navedene odredbe glase:

ZPIU, članak 33. stavak 4.

„Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka pravo na žalbu ima svaki vjerovnik u dijelu koji se tiče njegove prijavljene tražbine, odnosno tražbine koju je osporio izvanredni povjerenik.“

Stečajni zakon, članak 265. stavak 3.

Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka pravo na žalbu ima svaki vjerovnik u dijelu koji se tiče njegove prijavljene tražbine, odnosno tražbine koju je osporio i stečajni upravitelj.“

11. Valja zamijetiti da je odredbom članka 265. stavka 3. Stečajnog zakona pravo na žalbu omogućeno svakom vjerovniku, ali je ono (*ratione materie*) ograničeno na način da se žalba može odnositi samo na njegove prijavljene tražbine (osporene od drugog vjerovnika ili stečajnog upravitelja) i tražbine koje je (on) osporio. S druge strane pravo na žalbu ima i stečajni upravitelj (primjerice ako je neka tražbina rješenjem utvrđena rješenjem o utvrđenim i osporenim tražbinama, a on ju je osporio i tomu sl.).

24 V. bilješku 6. *supra*.

25 V. bilješku 7. *supra*.

26 V. rješenje Pž – 1834/2018 od 26. travnja 2018:

Prema čl. 8. ZPIUTD-a, kojim člankom je regulirana „Primjena pravila o stečajnom postupku“, ako ovim Zakonom nije drugačije određeno, u postupku izvanredne uprave na odgovarajući se način primjenjuju postupovna pravila iz posebnog zakona koji uređuje stečaj, ali samo u dijelu u kojem pojedina pitanja nisu riješena. Imajući u vidu citiranu odredbu čl. 33. st. 4. ZPIUTD-a koja je jasna i nedvosmislena, valjalo je žalbu izvanrednog povjerenika Agrokor d.d. ocijeniti nedopuštenom.

Slijedom iznesenog, izvanredni povjerenik Agrokor d.d. nije ovlašten za podnošenje predmetne žalbe, pa je primjenom odredaba čl. 380. t. 1. i čl. 367. st. 1. ZPP-a u vezi s čl. 8. ZPIUTD-a njegovu žalbu valjalo odbaciti kao nedopuštenu.

12. Ako bi se odredba članka 33. stavka 4. ZPIU, kojoj je odredba članka 265. stavka 3. Stečajnog zakona očigledni uzor, tumačila doslovno (bukvalno), proizlazi da je svakom vjerovniku u postupku izvanredne uprave također omogućeno pravo na žalbu koje je (*ratione materiae*) ograničeno na način da se ona može odnositi samo na njegovu prijavljenu tražbinu te na tražbinu koju je osporio izvanredni povjerenik (nejasno je odnosi li se taj dio rečenice na bilo koju tražbinu koju je osporio izvanredni povjerenik, ili samo na tražbinu tog vjerovnika). Navedeno tumačenje bi dalo potporu i stajalištu da vjerovnici nemaju pravo žalbe na rješenje (o osporenim i utvrđenim tražbinama) u dijelu koje se odnosi na (utvrđene) tražbine koje su oni osporili. Ono nije prihvatljivo jer je očigledno da zakonodavac tako nešto nije namjeravao postići, odnosno da je do ove redakcijske nepreciznosti došlo samo zbog toga što se prilikom prepisivanja i prilagođavanja odredbe članka 265. stavka 3. Stečajnog zakona u ZPIU potkrala očigledna greška – ispred riječi „izvanredni povjerenik“ propušteno je unijeti slovo „i“. Osim toga moglo bi doći povrede zajamčenog prava iz članka 18. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske²⁷ te prava iz njegova članka 29. stavka 1.,²⁸ pa se otvara se i pitanje suglasnosti odredbe članka 33. stavka 4. ZPIU s Ustavom Republike Hrvatske.

13. Treba primijetiti kako se čini da se pravilo iz članka 8. ZPIU u ovom postupku nije primijenilo dosljedno. Tako je, primjerice, odredba prethodno spomenutog članka 35. ZPIU također jasna i drukčija od odredbe Stečajnog zakona koja joj je bila uzor, ali je prvostupanjski sud, podrednom primjenom članka 267. Stečajnog zakona, korigirao njezin očigledni nedostatak koji se odnosi na to da su u njemu izostavljene riječi „odnosno primitka drugostupanjske odluke.“²⁹ To je svakako bilo i potrebno jer bi, doslovnom primjenom tog članka ZPIU, proizlazilo da je vjerovnicima koji su podnijeli (dopuštene) žalbe rok za pokretanje parnice istekao osmog dana od dana nastupanja pravomoćnosti utvrđene zaključkom od 28. svibnja 2018. – pa bi rok za podnošenje tužbe istekao 4. svibnja 2018., premda im je odluka drugostupanjskog suda dostavljena nakon nešto više od jednog mjeseca (29. svibnja 2018.). Stoga je i u situaciji koja se odnosi na nedostatak iz članka 33. stavka 4. ZPIU drugostupanjski sud trebao postupiti na sličan način. Naime, nema niti jednog dostatnog čvrstog argumenta za zaključak da izvanredni povjerenik, na kojega se (glede njegovih prava i dužnosti) podredno primjenjuju odredbe Stečajnog zakona koje se odnose na stečajnog upravitelja, nema pravo žalbe na rješenje o utvrđenim i osporenim tražbinama, dok takvo pravo u stečajnom postupku stečajni upravitelj ima.

14. Dakako moguće je iznijeti i jedan (manje uvjerljiv) argument u korist drukčijeg stajališta u odnosu na ono koje je prethodno apostrofirano (v. pod 8. *supra*). On bi

27 Narodne novine, 56/1990., 135/1997., 113/2000., 28/2001., 76/2010, 5/2014.:

Jamči se pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom.

28 Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

29 V. bilješke 9, 12 i 20 *supra*.

se zapravo sveo na to da je osoba kojoj je žalba odbačena za tu okolnost saznala tek kad joj je dostavljeno odgovarajuće rješenje suda (u konkretnom slučaju drugostupanjsko rješenje od 26. travnja 2018.) – slijedom čega bi se moglo smatrati da za nju, neovisno o tomu što je pravomoćnost prvostupanjskog rješenja nastupila 1. veljače 2018., djelovanje te odluke teče od dana dostave drugostupanjskog rješenja. U svezi s time postoji bogata praksa hrvatskog Ustavnog suda kao i Europskog suda za ljudska prava iz koje proizlazi stajalište da kad je dvojbeno je li neka procesna radnja dopuštena, treba postupati „*in favorem*“ njene dopuštenosti. U protivnom bi se smatralo da postoji povreda prava zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske³⁰ odnosno člankom 6.1. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda koji mu sadržajno odgovara.³¹

II.

15. Sljedeća dvojba odnosi se na to tko bi bio aktivno legitimiran u parnici na koju je upućen osporavatelj, ako vjerovnik kome je tražbina osporena od izvanrednog povjerenika za nju ima ovršnu ispravu?

16. Naime, u konkretnom slučaju osporavatelj je izvanredni povjerenik koji je po zakonu zastupnik dužnika (Agrokor d.d.)³² – koji pak nije nužno u građanskopravnom odnosu s vjerovnikom. Na izvanrednog povjerenika se primjenjuju odredbe Stečajnog zakona³³ a s obzirom da se postupak izvanredne uprave odnosi i na sva s dužnikom povezana/ovisna društva, moglo bi se smatrati da se njegove ovlasti *ratione personae* odnose i na ta društva.³⁴ S druge strane ta društva i dalje imaju svoje zastupnike (uprave)³⁵ kojima su ovlasti ograničene na radnje potrebne za „redovno poslovanje“, a ako bi poduzimali kakve izvanredne radnje („koje prelaze okvir redovnog poslovanja“) potrebna im je suglasnost izvanrednog povjerenika.³⁶

17. Moglo bi se zaključiti da su i povezana/ovisna društva aktivno legitimirana u postupku za utvrđenje osnovanosti osporavanja, ako su ona, a ne dužnik (Agrokor d.d.), u materijalnopravnom (građanskom) odnosu s vjerovnicima čije je tražbine utvrđene u ovršnim ispravama osporio izvanredni povjerenik.

18. S druge strane ta društva nisu, putem svojih zastupnika po zakonu, osporila tražbine vjerovnika utvrđene u ovršnim ispravama te nisu (doslovno) „osporavatelji“ – to je učinio izvanredni povjerenik. Zbog ove okolnosti nameće se pitanje je li on

30 V. bilješku 28. *supra*.

31 Prva rečenica te odredbe glasi:

Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.

32 ZPIU, članak 12. stavak 2. (v. bilješku 7. *supra*)

33 ZPIU, članak 12. stavak 12. (v. bilješku 7. *supra*)

34 ZPIU, članak 4. stavak 1. (v. bilješku 2. *supra*)

35 ZPIU, članak 13. stavak 1. (v. bilješku 8. *supra*)

36 ZPIU, članak 13. stavak 4. (v. bilješku 8. *supra*)

osporavao tražbine u ime i za račun dužnika (Agrokora d.d.), ili u ime i za račun ovisnih/povezanih društava?

19. Čini se da je on djelovao u ime i za račun Agrokora d.d. (dužnika), ali i u ime i za račun ovisnih/povezanih društava. Naime i Agrokora d.d., čak i u situacijama kad nije sudionik građanskopravnog odnosa iz kojeg proizlazi tražbina nekog vjerovnika utvrđena u ovršnoj ispravi, već je sudionik tog odnosa s njim ovisno/povezano društvo, ima pravni interes ovu osporavati – budući da o njenom (ne)postojanju ovisi novčana vrijednost njegove imovine (prava koja proizlaze iz dionica ili poslovnih udjela u tim društvima). S druge strane, očigledno je poduzimao radnje s pravnim učinkom i za ovisna/povezana društva, jer je osporio tražbine vjerovnika utvrđene u ovršnim ispravama, koje proizlaze iz građanskopravnih odnosa tih društava s njihovim vjerovnicima. Dakle, u sporu s vjerovnicima čije su tražbine utvrđene u ovršnim ispravama su i dužnik (Agrokora d.d.) – jer osporava tražbine, ali i dužnici tih tražbina – jer su u s njima građanskopravnom odnosu.

20. U svezi s time postavlja se dodatno pitanje tko bi bio zastupnik povezanih/ ovisnih društva u takvim parnicama? Ne postoji izričita odredba ZPIU prema kojoj bi to bio dužnik, odnosno izvanredni povjerenik, ali bi se takav zaključak mogao izvesti iz njegova općeg smisla i cilja, a donekle i iz odredbe da su zastupnici po zakonu ovlašteni poduzimati samo one radnje koje se odnose na redovno obavljanje poslovne djelatnosti ovisnih/povezanih društava – naime, ako su ovlašteni isključivo za poduzimanje tih radnji, nisu ovlašteni za bilo koju drugu radnju, pa i za zastupanje u postupku pred sudom. Međutim, drukčiji zaključak se može izvesti iz odredaba prema kojima su oni i dalje ovlašteni zastupati ovisna/povezana društva, a ako poduzimaju radnje koje prelaze okvir redovnog poslovanja, pa i ako u ime i za račun društva čiji su zastupnici po zakonu podnose tužbu, to mogu učiniti samo uz prethodnu suglasnost izvanrednog povjerenika. Stoga se, s jednako uvjerljivim argumentima, može ustvrditi kako ovisna/povezana društva u parnicama pokrenutim povodom osporavanja tražbina vjerovnika utvrđenim u ovršnim ispravama mogu biti zastupana i po njihovim zastupnicima po zakonu (uz prethodnu suglasnost izvanrednog povjerenika), ali i po dužniku, odnosno izvanrednom povjereniku.

21. Ovome se može dodati da su temeljni argumenti u prilog postojanja (i) aktivne legitimacije dužnika (Agrokora d.d.), čak i onda kad on nije sudionik građanskopravnog odnosa iz kojeg proizlazi tražbina nekog vjerovnika prema ovisnom/povezanom društvu (utvrđena u ovršnoj ispravi) svode se na postojanje njegova pravnog interesa te okolnost da je upravo on (doslovno) upućen na pokretanje parničnog postupka (prema točki IX. izreke rješenja od 15. siječnja 2018.) sukladno članku 34. stavku 4. ZPIU.

22. U situaciji u kojoj bi osporavatelj tražbine vjerovnika utvrđene u ovršnoj ispravi bio neki drugi vjerovnik, a ne izvanredni povjerenik, odnosno dužnik (jer tu tražbinu priznaje) također bi se postavilo pitanje je li on (osporavatelj) aktivno legitimiran, ili bi

kao tužitelj trebao biti označen dužnik (ili povezano/ovisno) društvo u čije ime i za čiji račun bi osporavatelj nastupao, odnosno štitio njegove interese? Drugim riječima, ima li mjesta shodnoj primjeni članka 34. stavka 2. ZPIU u inverznoj procesnoj situaciji? Čini se kako za takvo stajalište ne postoji uporište, napose zbog toga što je izostala izričita odredba ZPIU u tom pravcu, kao i u slučaju odredbe Stečajnog zakona koja je ovom legislativnom rješenju bila uzor (članak 266. stavak 4.).³⁷

III.

23. Dodatne dvojbe postavljaju se u svezi sa procesnom situacijom u kojoj je izvanredni povjerenik priznao tražbinu vjerovniku koja je osporena od nekog drugog vjerovnika. Vjerovnici osporenih tražbina bi trebali podnijeti tužbe u kojima bi kao tuženike naveli dužnika i/ili povezana/ovisna društva zastupana po vjerovnicima koji su osporili te tražbine. Takav zaključak proizlazi iz odredbe članka 34. stavka 2. ZPIU.³⁸ Ona je u njegov tekst očigledno unesena po uzoru na odredbu članka 266. stavka 2. Stečajnog zakona prema kojoj se vjerovnik tražbine koju je priznao stečajni upravitelj, a osporio neki drugi vjerovnik, upućuje na parnicu radi njezina utvrđenja – u toj parnici osporavatelj (drugi vjerovnik) nastupa u ime i za račun stečajnog dužnika.³⁹ Dakako, moguće je imati i drukčije stajalište glede toga kojeg se vjerovnika upućuje na parnicu. Ono se može zamijetiti u Zakonu o stečaju Republike Srbije⁴⁰ koji propisuje da se na parnicu upućuje osporavatelj tražbine koju je priznao stečajni upravitelj.⁴¹

37 V. raspravu o tome u srbijanskoj doktrini – bilješka 41. *infra*.

38 V. bilješku 5. *supra*.

39 Odredba glasi:

Ako je koji od stečajnih vjerovnika osporio tražbinu koju je priznao stečajni upravitelj, sud će stečajnoga vjerovnika uputiti na parnicu radi utvrđivanja osporene tražbine. Osporavatelj u takvoj parnici nastupa u ime i za račun stečajnoga dužnika.

Slično, primjerice i Stečajni zakon iz 1897. V. Adolf Rušnov, Zakon o pobijanju i Stečajni zakon, Zagreb, 1897., §133.:

„Da se ustanove prepornimi ostavše tražbine, imadu prijavitelji protiv prigovarateljem podići tužbu....“

40 Službeni glasnik Republike Srbije, 104/2009., 99/2011., 71/2012., 83/2014., 113/2017, 44/2018.

41 Inače, iz relevantne odredbe toga Zakona očigledno je da nije nedvosmisleno riješeno pitanje tko bi sve trebao/morao biti pasivno legitimiran. Odredba njegova članka 117. stavka 3., prva rečenica glasi:

„Poverilac koji je osporio potraživanje drugog poverioca priznato od strane stečajnog upravnika, upućuje se na parnicu, u skladu sa stavom 1. ovog člana.“

U srbijanskoj doktrini se navodi:

„Problem nastupa u slučaju kada se na parnicu upućuje poverilac koji je osporio potraživanje drugog poverioca. Tada nije sporno da je poverilac osporitelj dužan da kao tuženu stranu označi poverioca kome je osporio potraživanje. Međutim, iz zakona ne proizlazi jasno da li je on dužan da istom tužbom obuhvati i stečajnog dužnika. U našoj sudskoj praksi je već decenijama prisutan stav prema kome su u ovom slučaju poverilac kome je osporeno potraživanje i stečajni dužnik jedinstveni i nužni suparničari. Ovakav stav je opravdan, ako se pođe od toga da se zbog prirode pravnog odnosa spor može rešiti samo na jednak način prema njima (zbog toga su jedinstveni suparničari), odnosno da je priroda pravnog odnosa takva da se tužbom moraju obuhvatiti svi učesnici materijalnopravnog odnosa (zbog toga su nužni suparničari). Ako poverilac koji je osporio potraživanje ne obuhvati tužbom poverioca osporenog potraživanja i stečajnog dužnika, sud će tužbeni zahtjev odbiti kao neosnovan.

24. Prethodno treba primijetiti da se i prema Stečajnom zakonu iz 1996.,⁴² vjerovnik kome je tražbina osporena upućivao na parnicu, osim ako za njegovu tražbinu nije stekao ovršnu ispravu. U tom je slučaju tužbu trebao podnijeti osporavatelj (članak 178. stavci 1. i 2.).

„Ako je stečajni upravitelj ili koji od stečajnih vjerovnika osporio tražbinu, stečajno vijeće će vjerovnika uputiti na parnicu radi utvrđivanja osporene tražbine.

Ako za osporenu tražbinu postoji ovršna isprava, stečajno vijeće će na parnicu uputiti osporavatelja da dokaže osnovanost svoga osporavanja.“⁴³

Ovakvom redakcijom odredbe stavka 1. nije se nedvojbeno riješio problem pasivne legitimacije u parnici radi utvrđivanja osporene tražbine. Zbog toga su se u hrvatskoj doktrini pojavila različita stajališta – čak i kad je u pitanju isti autor:

„Nejasno je koga treba označiti kao tuženika kada je tražbinu osporio koji od stečajnih vjerovnika. Sud u parnici odlučuje o tome postoji li tražbina prema stečajnom dužniku i slijedom toga bi dužnik trebao biti tuženik u parnici (on je pasivno legitimiran). Ako je međutim stečajni upravitelj u stečajnom postupku priznao tražbinu, nema smisla prisiljavati ga da u parnici osporava postojanje tražbine. Nema ni načina da se prisili da izmijeni svoj stav. On i u parnici može priznati postojanje tražbine, čime bi osporavatelj (stečajni vjerovnik) ostao zapravo bez pravne zaštite. Stoga treba zaključiti da kao tuženika u parnici treba označiti osporavatelja.“⁴⁴

Međutim, u teoriji je prisutno i drugačije (alternativno) shvatanje, prema kome poverilac koji je upućen na parnicu treba kao tuženog da označi samo stečajnog poverioca kome je osporio potraživanje. Osporitelj u tom slučaju treba da ima pravnu poziciju stečajnog dužnika, te bi faktički posmatrano stečajni dužnik bio tužilac u ovoj parnici. Ovakvo stanovište je opravdano iz najmanje četiri razloga: prvo, ovom parnicom se nesporno štite interesi stečajnog dužnika, te je logično da to lice bude tužilac a ne tuženi; drugo, stečajni upravnik je priznanjem potraživanja izrazio stav o njegovoj punovažnosti...zato bi bilo neumesno od istog lica tražiti da zastupa stečajnog dužnika u parnici protiv tog lica i da osporava potraživanje koje je već priznao; treće, stečajni upravnik bi u toj parnici mogao da prizna tužbeni zahtev...poverilac koji je osporio potraživanje ostao (bi) bez pravne zaštite; i četvrto, u ovakvoj parnici nema suparničarstva, što znači da je procesnopravno situacija jednostavnija. U perspektivi treba razmišljati o promeni Zakona o stečaju u ovome pravcu.” V. Vuk Radović, Stečajno pravo, Beograd 2017., knjiga prva, str. 487 *et seq.*

42 Narodne novine, 44/1996. Navedeni Zakon je u više navrata mijenjan i dopunjavani (Narodne novine 161/1998., 29/1999., 129/2000., 123/2003., 197/2003., 187/2004., 82/2006., 116/2010., 25/2012., 133/2012., 45/2013., 71/2015.).

43 Istovjetno i Zakon o prisilnoj nagodbi stečaju i likvidaciji (Sl. list SFRJ 84/1989, Narodne novine, 53/1991., 71/1999., 84/1992., 9/1994., 37/1994., 44/1996., 29/1999.), članak 127. stavci 1. i 2.:

Stečajno vijeće će rješenjem uputiti vjerovnika čije je potraživanje osporeno da u roku od osam dana od dana dostave rješenja pokrene postupak pred sudom ili drugim organom radi utvrđivanja osporenog potraživanja.

Ako se osporava potraživanje vjerovnika koji je za to potraživanje već stekao izvršnu ispravu, stečajno vijeće uputit će vjerovnika odnosno stečajnog dužnika, ovisno o tome tko je od njih osporio potraživanje, na pokretanje parničnoga odnosno upravnoga ili drugog postupka u smislu stavka 1. ovog članka.

44 Andrija Eraković, Stečajni zakon s komentarom, Zagreb 1997, str. 124.

Naknadno je ovo stajalište promijenjeno u njegovoj zadnjoj rečenici. Navodi se:

„...treba prihvatiti da parnicu vodi osporavatelj u ime i za račun dužnika.“⁴⁵

Takvo (izmijenjeno) stajalište prihvatilo se i u judikaturi, pri čemu se (iznimno dvojbena), primjenjivala analogija s pravilom iz članka 179. stavka 1. Stečajnog zakona (1996). Ono se odnosi na parnice koje su bile u tijeku u vrijeme otvaranja stečajnog postupka i propisuje da takve parnice nastavlja osporavatelj u ime i za račun dužnika te obrazlaže time da tužitelj kojemu je tražbina osporena nije ni u kakvom pravnom odnosu s vjerovnikom koji mu je osporio tražbinu (osporavateljem).⁴⁶

25. Tek je Zakonom o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona iz 2006.⁴⁷ nedvojbena riješeno pitanje pasivne legitimacije (njegov članak 79. kojim se u članak 178. izvornog teksta unosi novi stavak 2.):

„Ako je koji od stečajnih vjerovnika osporio tražbinu koju je priznao stečajni upravitelj, stečajni sudac će stečajnog vjerovnika uputiti na parnicu radi utvrđivanja osporene tražbine. Osporavatelj u takvoj parnici nastupa u ime i za račun stečajnog dužnika.“

Lapidarno obrazloženje ove legislativne promjene u Konačnom prijedlogu novele Stečajnog zakona iz 2006. ne može se smatrati zadovoljavajućim. Svakako nije spomenuto (već postojeće) stajalište u doktrini i judikaturi iz kojega proizlazi kako takvo rješenje treba prihvatiti iz razloga što osporavatelj i vjerovnik kome je tražbina osporena nisu u (materijalno)pravnom odnosu. Ono glasi:

„Zbog obijesnog osporavanja i kasnijeg parničenja na teret stečajnog postupka valjalo je razdvojiti osporavanje stečajnog upravitelja i ostalih osporavatelja.“⁴⁸

45 V.Barbić, Dika, Eraković, Garašić, Šepić, Novosti u stečajnom pravu, Zagreb, 2001., str. 135.

46 V. odluku Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske u predmetu PŽ-7071/02 od 6. travnja 2004.: „Pravilno ističe žalitelj I. K., da ako se na parnicu upućuje stečajni vjerovnik, vjerovnik bi morao parnicu pokrenuti protiv stečajnog dužnika, a ne protiv vjerovnika koji osporava tražbinu. Naime, prema članku 179. stavak 1. Stečajnog zakona (Narodne novine br. 44/96, 29/99, 129/00 i 123/03), ako je u vrijeme otvaranja stečajnog postupka tekla parnica o tražbini, postupak radi utvrđivanja nastavit će se preuzimanjem te parnice. Prijedlog za nastavak parnice može staviti vjerovnik čija je tražbina osporena ili osporavatelj. Osporavatelj parnicu nastavlja u ime i za račun dužnika. Ovo pravilo da parnicu nastavlja osporavatelj u ime i za račun stečajnog dužnika važi i u slučaju pokretanja nove parnice, ako tražbinu nije osporio stečajni upravitelj. Kao tuženika, vjerovnik koji je upućen na parnicu, treba označiti stečajnog dužnika, jer sud u parnici odlučuje postoji li tražbina prema stečajnom dužniku. Ako je tražbinu osporio koji od stečajnih vjerovnika, a ne i stečajni upravitelj, ne bi imalo nikakvog smisla prisiljavati stečajnog upravitelja da u parnici osporava postojanje tražbine koju je u stečajnom postupku priznao, a osim toga, on bi i u parnici mogao priznati postojanje tražbine, čime bi osporavatelj zapravo ostao bez pravne zaštite. Stoga u takvom slučaju parnicu vodi osporavatelj u ime i za račun dužnika.“

V. i odluku istoga Suda u predmetu PŽ-1896/01 od 24. rujna 2002.

47 Narodne novine, 82/2006.

48 V. Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Stečajnog zakona, PZ 418 iz lipnja 2006. – obrazloženje uz članak 79.

Međutim, čini se važnim napomenuti kako se iz njega može izvesti zaključak o postojanju namjere zakonodavca da onemogući vođenje sporova “na teret stečajnog postupka.” I u doktrini se stoga tvrdi kako bi osporavatelj, ako izgubi parnicu u kojoj po (stečajnom) zakonu zastupa stečajnog dužnika, snosio prouzročene parnične troškove:

„Dakle, vjerovnik koji je osporio tražbinu priznatu od strane stečajnog upravitelja morati sam zastupati stečajnog dužnika u parnici radi utvrđivanja osnovanosti tražbine, Time je otklonjena dvojba koja je postojala u praksi vezana uz pitanje tko zastupa stečajnog dužnika kada je tražbinu priznao stečajni upravitelj, a osporio ju je drugi vjerovnik, a pored toga spriječeno je objesno osporavanje tražbine od strane vjerovnika, s obzirom da će oni morati snositi troškove postupka ako ga izgube.”⁴⁹

26. S obzirom na prethodno navedeno, može se zaključiti kako je u parnicama pokrenutima po članku 266. stavku 2. Stečajnog zakona zastupnik (po zakonu) stečajnog dužnika osporavatelj, a ne stečajni upravitelj. Podrednom primjenom toga Zakona u postupku prema ZPIU proizlazi da u parnicama pokrenutim sukladno njegovu članku 34. stavku 2. ne postoji ovlaštenje izvanrednog povjerenika i/ili uprava s njim povezanih ili ovisnih društava poduzimati parnične radnje. Za to bi bio ovlašten osporavatelj tražbine. U tom smislu je on dužan dati odgovor na tužbu, predlagati bitne činjenice i dokaze s kojima se pobijaju navodi tužitelja – budući da nastupa u ime i za račun tuženika. Naime, dužnik u postupku izvanredne uprave, kao i s njim povezana i/ili ovisna društva već su se očitovali o odlučnoj činjenici (izvan parnice) – priznali tražbinu. Stoga bi bilo nelogično kad bi ih se prisiljavalo da, u postupku po tužbi vjerovnika kojemu je tražbinu osporio neki drugi vjerovnik, promjene svoje stajalište i osporavaju tražbinu. U takvim parnicama osporavatelj zapravo štiti interese dužnika i s njim povezanih i/ili ovisnih društava (po prirodi stvari i interese drugih vjerovnika koji očekuju namirenje u postupku po ZPIU) u svezi s njihovim, po mišljenju osporavatelja, “nerazumnim” ili “štetnim” radnjama. Kad bi dužnik i/ili s njim povezana/ovisna društva u njima bili zastupani po izvanrednom povjereniku, odnosno po upravama povezanih/ovisnih društava, oni bi mogli priznati osporenu tražbinu – budući da i inače smatraju kako ona postoji. U tom slučaju osporavatelj bi bio doveden u nemoguću poziciju, premda bi sud takvu parničnu radnju mogao i trebao smatrati nedopuštenom parničnom radnjom.⁵⁰

27. Što se tiče troškova parničnog postupka u slučaju neuspjeha osporavatelja, jasno je da bi to bili troškovi koje je on prouzročio osporavanjem tražbine drugoga vjerovnika

49 Jelena Čuveljak, Stečajni zakon, Komentar i sudska praksa, Zagreb 2009., str. 746.

50 V. članak 3. stavak 3. Zakona o parničnom postupku:

Sud neće uvažiti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala. V. i članak 9.:

Stranke i umješaci su dužni pred sudom govoriti istinu i savjesno se koristiti pravima koja su im priznata ovim zakonom.

Također v. članak 10. stavak 1.:

Sud je dužan postupak provesti bez odugovlačenja, u razumnom roku, i sa što manje troškova te onemogućiti svaku zlouporabu prava u postupku.

– a ne troškovi koje je izazvao dužnik i/ili njegova povezana/ovisna društva. Stoga bi ih on trebao i snositi. Drugo je pitanje bi li on, budući da nije stranka u postupku,⁵¹ trebao biti osuđen na njihovo plaćanje protivnoj stranci, ili bi bio regresno odgovoran prema tuženiku/tuženicima u čije je ime i za čiji račun nastupao (dužniku i s njim povezanim/ovisnim društvima). Naime, može se dvojiti bi li u ovakvom slučaju mogla doći u obzir primjena odredbe članka 156. stavka 2. Zakona o parničnom postupku,⁵² ali bi se u prilog takvom zaključku mogle navesti odredbe Stečajnog zakona koje se *ratione materiae* odnose na predstečajni postupak. Prema njima, procesna uloga osporavatelja obrnuta je od one koju ima kad je u pitanju stečajni postupak. Naime, u predstečajnom postupku se osporavatelj upućuje na parnicu, ako ospori tražbinu drugog vjerovnika koju je priznao dužnik (i njegov povjerenik – ako je imenovan) te u njoj nastupa u ime i za račun dužnika. Dakle, njegov procesni položaj je inverzan – ali u odnosu na osobu koju zastupa istovjetan onome koji ima prema članku 266. stavku 2. Stečajnog zakona, odnosno članku 34. stavku 2. ZPIU.⁵³ U slučaju neuspjeha osporavatelja, sud bi ga osudio da naknadi troškove postupka protivnoj stranci – a ne stranku u čije je ime i za čiji račun nastupao.⁵⁴ Stoga bi se moglo zaključiti da pretežu razlozi za zaključak kako bi osporavatelju, kad zastupa tuženike prema članku 34. stavku 2. ZPIU te u slučaju neuspjeha u parnici, trebalo biti naloženo naknaditi troškove protivnoj stranci.

SUMMARY

LEX AGROKOR - CERTAIN VAGUE PROVISIONS

The Law on Extraordinary Administration Procedure in Enterprises of Systematic Importance for the Republic of Croatia has caused numerous controversies and doubts in its application - although it is currently limited to only one company. This paper points to a part of the unclear provisions and analyzes the legal consequences they might cause - at the same time giving views on what would be more appropriate conduct in the case of doubtful situations, particularly when it comes to provisions on deadline for filing lawsuits and procedural legitimization of parties.

Keywords: *bankruptcy, litigation, procedural legitimization, appeal, costs of proceedings*

51 V. članak 154. stavak 1. Zakona o parničnom postupku:

Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci i njezinu umješacu nadoknaditi troškove.

52 Sud može odlučiti da zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke nadoknadi protivnoj stranci troškove koje je uzrokovao svojom krivnjom.

53 V. članak 48. stavak 3. Stečajnog zakona:

Ako je vjerovnik osporio tražbinu koju su priznali dužnik i povjerenik ako je imenovan, sud će osporavatelja uputiti na parnicu radi utvrđivanja osporene tražbine. Osporavatelj u takvom postupku nastupa u ime i za račun dužnika.

54 Članak 48. stavak 4. Stečajnog zakona:

Ako je vjerovnik iz stavka 3. ovoga članka uspio u parnici, ima pravo na dosuđene troškove postupka od protivne stranke i dužnika, a ako ne uspije u parnici, dužan je protivnoj stranci naknaditi troškove.